

Radost slikanja

**Ljiljana MATKOVIĆ-VLAŠIĆ, *Zašto sam slikala?*
Otkrivanje umjetnosti, Zagreb, Kršćanska sadašnjost,
2021, 190 str.**

Josip Sanko Rabar
sanko.rabar@terrakom.net

»Svoju sam životnu radost, ako tako smijem reći, pretočila u slike. Zato ih čuvam oko sebe kao kvočka piliće« – kaže Ljiljane Matković-Vlašić u svojoj najnovijoj knjizi »Zašto sam slikala?«, s podnaslovom »Otkrivanje umjetnosti«, u djelu koje je vrlo osebujno. U ovoj autobiografskoj knjizi često spominje, a tečno i spontano opisuje, svoja mnogobrojna iskustva i susrete sa znancima i prijateljima u Hrvatskoj i Europi. Mnogo je tu slikarica i slikara, ali i ljudi raznih zanimanja i kulturnih opredjeljenja. Budući da zna francuski i njemački, svoja poznanstva stvara diljem Europe, najčešće u Njemačkoj i Parizu. Neobično često putuje. Kaže: »O putovanjima imam i danas visoko mišljenje« (64).

Vrlo suptilno, slikarski relevantno i književno originalno, opisuje svoje neodoumice, traženja i zapažanja pri slikanju vlastitih slika. Pritom otkriva, uz bogata likovna iskustva, svoj neosporan književni talent. Zato se njezini tekstovi uvelike razlikuju od uobičajene likovne kritike. Dapače, ima tu i zanimljivih autobiografskih crtica, nerijetko i poetičnih.

Često iznosi neočekivana i originalna vlastita zapažanja o slikarima i drugim umjetnicima. Zazire od naslikane surovosti, pa bila ona i od najvećeg slikara. Sama sebi postavlja pitanje: Što je umjetnost i što je život? Za nju je umjetnost spašavanje životnog smisla. Izjednačava je s vjerom, bar donekle, kako kaže. Živi u okružju svojih slika i brižno ih čuva. Kao književnica i slikarica napisala je u uvodu ove knjige: »Držala sam da riječi imaju veću moć od slike, da riječi mijenjaju svijet« (10).

U poglavlju »Kako je počelo« opisuje svoj slikarski početak. U travnju 1959. maknula je fotografije (namijenjene za svaki mjesec) s očeva kalendara i poslala ih svojoj znanici u Belgiju, želeći joj pokazati kako je lijepa njezina domovina. Otac je bio povrijeđen, pa je praznine u kalendaru ispunila svojim, kako kaže, nespretnim crtežima. Tako je počelo. Premda te svoje prve radove ponizno naziva kičem koji ne može biti gori, osjetila je veliko zadovoljstvo slikajući, pa je nastavila slikati. Tako je započela »velika ljubav« prema slikarstvu. Zato od-

lazi na likovne izložbe, kupuje knjige o slikarstvu i općenito umjetnosti. Piše: »Svijet je drugačiji kad se otkrivaju boje, nijanse, tonovi, linije, obrisi i sjene... Čovjek je slikar i kad ne slika« (16). Postupno je razvila oba talenta: književni i slikarski. Ako ne računamo i onaj vjerski. Postala je na nekoliko godina učenica našeg slavnog slikara Vilima Svečnjaka čiju svaku riječ pamti.

Dok piše poetski oduševljeno, bogato, uživljeno i strastveno o mnogim slikarima, domaćim i stranim, likovne kritičare kritizira zbog načina njihova pisanja. Navodi primjer seciranja jedne uspješne slike kao neumjestan čin.

Piše i o nepravednom odnosu likovne kritike prema ženama slikaricama. Odavno postoji u nje ta feministička crta. S pravom. Od umjetnica se mnogo više traži nego od umjetnika.

Uz mnogobrojne slikovite autobiografske anegdote, koje lagano, snažno i spontano teku, ponekad aforistički iznosi čiste misli, kao na primjer: »U stvaranju samo čista radost postojanja može biti konkurent patnji. I radost i patnja pomažu spoznati prave odnose prema ljudima i stvarima, prave vrijednosti i razmake« (50). Po autorici, radost je upisana u čovjekovu najdubljem sloju postojanja »što se najbolje vidi na nasmijanim licima djece koja još nisu ni prohodala« (50).

Njezina su zapažanja likovnih djela osebujna i originalna. O sebi skromno piše: »Nisam priznata slikarica, jer zapravo nisam izlagala svoja djela u licenciranim prostorima niti sam čula mišljenja eksperata (osim nekih malobrojnih!)« (56). No, ja, pisac ovih redaka, mislim da ona o svojim slikama ima visoko mišljenje kad ih tako voli i nije joj teško u detalje opisati boje, svoje postupke, slikarske tehnike i konačan njihov nastanak. Za apstrakciju, u kojoj se okušala, kaže da zapravo ne postoji, nego da su to razne strukture u prirodi koje se dobro mogu vidjeti pod mikroskopom. Ja bih dodao i maštovite slike svemira koje nam otkriva teleskop Hubble. Sve to nije nalik likovnoj teoriji i kritici nego sasvim osebujnoj književnosti.

Ipak možemo reći, mi koji je poznajemo od davnih dana, da je ona svojem promicanju Drugoga vatikanskog koncila sve podredila, pa i slikarstvo.

U posljednjem poglavlju »Epilog koji to jest« piše o svom mučnom iskustvu potresa u Zagrebu koji je ionako uništen vandalizmom grafitera koji su sve išarali svojim odvratnim »potpisima«.

Na kraju knjige nalaze se reprodukcije u boji njezinih devet ulja. Zaista ima slikarskog talenta (Svečnjak je imao pravo!), ali tko će je po tome nakon duljeg vremena pamtiti? Njezina će likovna djela (oko dvjestotinjak sačuvanih na jednom mjestu!), kako mi je nedavno rekla, biti poklonjena ili rasprodana na kakvoj aukciji, ako ne skončaju na tavanima i u podrumima, ili će ostati okupljena zajedno u privatnoj galeriji kao trag jednoga bogatog života. Ili... ili... ili... Mnogo je toga »ili«, ali mnogi zapravo i ne znaju za njezin slikarski opus. Svi je ionako pamte po kršćanskom i književnom angažmanu.